

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะสุขภาพของนักเรียน ที่เริ่มเข้าสู่ระบบประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ คือ

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียน ชาย หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ภาคต้น ปีการศึกษา 2526 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกอำเภอ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive Sampling) (ระวีวรรณ ชุมชัย 2525 : 28) โดยการเลือกอำเภอเมือง 1 อำเภอ เพื่อเป็นตัวแทนของโรงเรียนเขตเมือง และอำเภออื่นอีก 4 อำเภอ เพื่อเป็นตัวแทนของโรงเรียนเขตชนบท
2. การเลือกโรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (stratified Random Sampling) (ประคอง กรรณสูต 2525 : 80-81) โดยแบ่งโรงเรียนในอำเภอแต่ละอำเภอที่สุ่มได้ออกเป็น 3 ขนาด ตามเกณฑ์ของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2524 คือ
 1. โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 401 คนขึ้นไป

2. โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 201-400 คนขึ้นไป

3. โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน 1-200 คน

แล้วเลือกสุ่มโรงเรียน ขนาดละ 2 โรงเรียนในเขตเมือง และขนาดละ 2 โรงเรียนในเขตชนบท โดยดำเนินการดังนี้

1. การเลือกโรงเรียนในเขตเมือง นำรายชื่อโรงเรียนทั้งหมดในอำเภอเมือง มาแยกตามขนาดของโรงเรียน แล้วสุ่มตัวอย่างมาขนาดละ 2 โรงเรียน รวมโรงเรียนในเขตเมืองทั้งหมด 6 โรงเรียน

2. การเลือกโรงเรียนในเขตชนบท นำรายชื่อโรงเรียนทั้งหมดใน 4 อำเภอมารวมกันโดยแยกตามขนาดของโรงเรียน แล้วสุ่มตัวอย่างมาขนาดละ 2 โรงเรียน รวมโรงเรียนในเขตชนบททั้งหมด 6 โรงเรียน

3. การเลือกนักเรียน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) (ประกอบ กรรณสูตร $2525 : 81$) โดยการสุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เลือกมาได้ ในข้อ 2 โรงเรียนละ 30 คน โดยแยกเป็นนักเรียนชาย 15 คน นักเรียนหญิง 15 คน ได้ตัวอย่างประชากรแยกเป็นเขตเมืองและเขตชนบทดังนี้

เขตเมือง

เพศชาย	90 คน
เพศหญิง	90 คน
รวมเพศชายและเพศหญิง	180 คน

เขตชนบท

เพศชาย	90 คน
เพศหญิง	90 คน
รวมเพศชายและเพศหญิง	180 คน
ตัวอย่างประชากรทั้งหมด	รวม 360 คน

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่ออำเภอ โรงเรียน และจำนวนนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร

อำเภอ	โรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	
			ชาย	หญิง
เมือง	อนุบาลนครศรีธรรมราช	ใหญ่	15	15
	วัดพระมหาธาตุ	ใหญ่	15	15
	วัดโพธิ์เสด็จ	กลาง	15	15
	วัดมหาชัย	กลาง	15	15
	วัดน้ำรอบ	เล็ก	15	15
	บ้านมะม่วงสองต้น	เล็ก	15	15
	วัดขรัวชาย	ใหญ่	15	15
เทศบาล	ราชประชานุเคราะห์ 8	ใหญ่	15	15
ปากพ่อง	วัดมหิศราราม	กลาง	15	15
เทศบาล	วัดพระเลี่ยม	กลาง	15	15
รอนพิบูลย์	วัดเทพนม เขือก	เล็ก	15	15
รอนพิบูลย์	บ้านม่วงงาม	เล็ก	15	15
			180	180
รวม 12 โรงเรียน รวมนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร 360 คน				

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

๑. แบบบันทึกสุขภาพ

การดำเนินการสร้างแบบบันทึกสุขภาพ

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด และทฤษฎีพื้นฐาน ขอบเขต และรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สภาวะโภชนาการ การเจริญเติบโตและพัฒนาการ โรคในเด็ก และปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมด้านสุขภาพอนามัยของเด็กที่เริ่มเข้าเรียน ในโรงเรียน ประถมศึกษา จากเอกสาร วารสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2. วิธีสร้างแบบบันทึกสุขภาพ

ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกสุขภาพ ซึ่งดัดแปลงมาจากบันทึกสุขภาพนักเรียน (ส.ศ.3) ของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ครอบคลุม เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยด้านต่าง ๆ เช่น

1. การรักษาความสะอาดของเครื่องแต่งกาย
2. น้ำหนัก และส่วนสูง
3. สุขภาพของอวัยวะที่สำคัญ เช่น ตา หู จมูก ฟัน ผิวหนัง

แขน ขา

4. สภาวะทางโภชนาการ
5. โรคในเด็ก เช่น โรคผิวหนังไคแก้ม หิด กดาก เกื้อลอน เทา

2.1 ผู้วิจัยรวบรวมขอข่าข้อมูลจากข้อ 1 และ 2 นำมาเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบบันทึกสุขภาพ โดยจัดกลุ่มองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ออกเป็น 2 ด้านคือ

1. ด้านน้ำหนัก และส่วนสูง
2. ด้านสภาวะสุขภาพที่เกี่ยวข้อง

ก. ความปกติและไม่ปกติของร่างกาย

ข. ความสะอาดของเครื่องแต่งกาย

2.2 ลักษณะของแบบบันทึกสุขภาพ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นช่องว่างเพื่อเติมข้อความจากการตรวจสุขภาพที่เกี่ยวกับ

1. อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง และผลจากการวัดสายตา ทั้งสองข้าง

ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นการบันทึกความปกติและไม่ปกติของสุขภาพแต่ละด้าน ดังนี้ คือ

1. ความปกติและไม่ปกติของสุขภาพ จำนวน 19 ข้อที่เกี่ยวกับสุขภาพด้านต่าง ๆ คือ ตา หู จมูก ปาก ดัน เหงือก เยื่อจมูก ฟัน คอมนอนซิด ฉิวหนัง ลักษณะฉิวหนัง เล็บมือ มือ แขน เล็บเท้า เท้า ขา หนังศีรษะ สภาวะโภชนาการ

เกณฑ์ในการตัดสิน

ความไม่ปกติของสายตา คือ นักเรียนไม่สามารถอ่านตัวอักษรแถวสุดท้ายบนแผ่นทดสอบทางสายตาได้ ณ จุดที่ยืนห่างระยะ 6 เมตร ด้วยตาซ้ายและตาขวา

ความไม่ปกติของดวงตา คือ ตาแดง ขอบตาอักเสบมีน้ำตาไหล ริดสีดวงตา กุ้งยิง ลูกตาพองมากผิดปกติ และโรคทางตาอื่น ๆ เช่น ต้อเนื้อ เป็นต้น

ความไม่ปกติของหู คือ เป็นแผลบริเวณใบหูทั้งด้านในและด้านนอก หูอักเสบ หน้าหนาว

ความไม่ปกติของช่องจมูก คือ เป็นแผล ฝี ในและนอกจมูก หึ่งข้างซ้ายและข้างขวา เริ่มเป็นหวัดมีน้ำมูก เป็นหวัดเรื้อรัง

ความไม่ปกติของช่องปาก คือ ปากแห้ง เพดานโหว่ น้ำลายไหล ยึดเสมอ

ความไม่ปกติของลิ้น คือ ลิ้นโตคับช่องปาก ลิ้นมีฝ้าขาว

ความไม่ปกติของเหงือก คือ เหงือกแดงคล้ำ อักเสบเป็นหนอง

ความไม่ปกติของเยื่อบุปาก คือ มีแผลเปื่อยที่กระพุ้งแก้มด้านใน มีแผลเปื่อยที่ริมฝีปาก

ความไม่ปกติของฟัน คือ ฟันผุ ฟันค้ำมีคราบจับ ฟันไม่เสมอกัน

ความไม่ปกติของต่อมทอนซิล คือ ต่อมทอนซิลโต แดง อักเสบ มีอาการเจ็บคอ หายใจหรือกลืนลำบากควาย

ความไม่ปกติของผิวหนัง คือ ผื่นคัน แพ้พิษ อักเสบเป็นแผลเรื้อรัง พุพอง

ความไม่ปกติของลักษณะผิวหนัง คือ ผิวหนังซีด

ความไม่ปกติของเล็บมือ คือ เล็บเจ็บ กุดกร่อน เปื่อยยุ่ย

ความไม่ปกติของเล็บเท้า คือ เล็บเจ็บ กุดกร่อน เปื่อยยุ่ย

ความไม่ปกติของหนังศีรษะ คือ มีสะเก็ด อักเสบเป็นตุ่มหนอง เป็นแผล

ฝี กลาก เชื้อรา

ความไม่ปกติของสภาวะโภชนาการ คือ ผิวหนังแห้งแตกเป็นเกล็ด โลหิตจาง (เปลือกตาและเล็บซีด) มุมปากอักเสบ ดวงตาแห้งเป็นเกล็ดกระดูกบริเวณตาขาว

2. ความสะอาดของเครื่องแต่งกาย จำนวน 3 ข้อ

เกณฑ์ในการตัดสิน

เครื่องแต่งกายสะอาดคือ คือซักสะอาดไม่มีรอยเปื้อนที่เกิดขึ้นใหม่ในวันที่ตรวจ
เครื่องแต่งกายสะอาดพอใช้ คือมีรอยเปื้อนที่เกิดขึ้นใหม่ในวันที่ตรวจน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเครื่องแต่งกายทั้งหมด
เครื่องแต่งกายไม่สะอาด คือมีรอยเปื้อนที่เกิดขึ้นใหม่ในวันที่ตรวจมากกว่าครึ่งหนึ่งของเครื่องแต่งกายทั้งหมด

2.3 ระเบียบสุขภาพของนักเรียน

เป็นแบบฟอร์มบันทึกการสุภาพของนักเรียนแต่ละคน ที่ครูและ
เจ้าหน้าที่อนามัย ได้ตรวจและบันทึกไว้

2.4 นำระเบียบสุภาพของนักเรียนที่โรงเรียนบันทึกไว้มาเป็นข้อมูลเสริม
ในการอภิปราย (ในกรณีที่โรงเรียนได้บันทึกไว้)

3. การตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ

3.1 ผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกสุภาพที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน
5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุง และให้แน่ใจว่าเครื่องมือจะมีความสามารถ
บันทึกได้ครอบคลุม ตามจุดหมาย เป้าหมายที่กำหนด และสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกสุภาพซึ่งได้รับการแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้
(try out) โดยตรวจสอบสุภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ซึ่งเริ่มเข้าเรียน
ในภาคการศึกษาแรก ของโรงเรียนเทศบาลวัดใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
จำนวน 30 คน

3.3 ดำรวจข้อความและปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกสุภาพให้สมบูรณ์
แล้วนำไปใช้บันทึกสุภาพ กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน
ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
และหัวหน้าศูนย์อนามัยโรงเรียน เขต 8 จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความร่วมมือใน
การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา และวิธีการที่จะเข้าดำเนินการเก็บ
ข้อมูล

2. ผู้วิจัยและคณะซึ่งประกอบด้วยพยาบาลของอนามัยโรงเรียนจำนวน
5 ท่าน รวมทั้งผู้วิจัยเป็น 6 ท่าน เข้าปฏิบัติงานในแต่ละโรงเรียนโดยทำการตรวจ
สุภาพของนักเรียนทุกคาน ตามเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้น

ในการปฏิบัติงานเพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานได้จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานแต่ละอย่างของการเก็บข้อมูลดังนี้คือ

2.1 ผู้วิจัยทำหน้าที่ซึ่งนำหนัก วัดส่วนสูง วัดสายตา ตรวจความสะอาดของร่างกาย และเครื่องแต่งกายของนักเรียน แล้วบันทึกผลลงในแบบบันทึกสุขภาพ

2.2 พยาบาลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียน ทำหน้าที่ตรวจสุขภาพค่าน้ำตาลในเลือดใช้วิชาการทางการแพทย์ ในค่าน้ำตาล คอ จมูก ฟัน ผิวหนัง สภาวะทางโภชนาการ และบันทึกผลลงในแบบบันทึกสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลบางประการ จากระเบียบสุขภาพของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร ในหัวข้อประวัติการเจ็บป่วยในครอบครัว และความสมบูรณ์ของร่างกาย มาช่วยเสริมข้อมูลการวิจัยให้สมบูรณ์ขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมาณ 6 สัปดาห์ โดยเริ่มปฏิบัติการตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม 2526 ถึงวันที่ 28 มิถุนายน 2526

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตามโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for School Sciences) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. วิเคราะห์สภาวะสุขภาพของนักเรียนโดยใช้คาร์ทยลละ
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของน้ำหนักและส่วนสูงของนักเรียนในแต่ละระดับอายุ โดยแยกตามเพศ กับเกณฑ์มาตรฐานของขนาดสัดส่วนเด็กไทยด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

3. เปรียบเทียบสภาวะสุขภาพของนักเรียนจำแนกตามเพศ ขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้ค่าไคสแควร์ (χ^2)